

Biblioteksplan för Upplands-Bro 2016-2019

Version 2016-01-21

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Omvärlden	3
3. Ansvar och styrning	4
4. Mål och vision	5
4.1 Folkbiblioteket – uppdrag	6
4.2 Folkbiblioteket – mission och strategier	6
4.3 Skolbiblioteket – uppdrag	7
4.4 Skolbiblioteket – vision och strategier	8

1. Inledning

Riksdagen har antagit nationella kulturpolitiska mål som vilar på grundläggande demokratiska värderingar med yttrandefriheten som grund och utgångspunkten att alla ska ges möjlighet att delta i kulturlivet. Kulturpolitiken ska bl.a. främja bildning, internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur m.m. De föreslagna målen för folkbiblioteken har sin utgångspunkt i de nationella målen och även EU:s åtta nyckelkompetenser.

Folkbiblioteken har en viktig funktion som fria, neutrala mötesplatser för gemenskap i samhället där medborgarna kostnadsfritt kan låna media och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor, vilket är en av förutsättningarna för en väl fungerande demokrati.

Folkbiblioteken har en viktig demokratisk roll, en fysisk plats öppen för alla att söka information, analog och digital. Minst lika viktigt är folkbibliotekens utbud vad gäller tillgång till flera källor och personalens kompetens att förmedla en källkritisk hållning i dagens informationsbrus.

Folkbiblioteken utgör också en särskild viktig resurs när det gäller att stimulera barn till läslust och bidra till barns språk-, skriv- och läsutveckling.

Enligt bibliotekslagen ska kommunerna anta en biblioteksplan för sin verksamhet. En biblioteksplan syftar till att i samverkan ta tillvara de biblioteksresurser som finns samt stärka och förtydliga bibliotekens roll i kommunens utvecklingsarbete.

Biblioteksplanen för Upplands-Bro kommun är ett politiskt beslutat styrdokument som anger inriktningen för bibliotekens utveckling under perioden 2016-2019. Biblioteksplanen är ett stöd i frågor som rör utvecklingen av bibliotek, kunskap och livslångt lärande.

Biblioteksplanen utgör grunden för folkbibliotekens årliga arbetsplan där konkreta åtgärder, ansvarsfördelning, tidplaner och finansiering för olika insatser anges. Uppföljning sker regelbundet i samband med folkbibliotekens verksamhetsberättelse och genom brukarundersökningar.

2. Omvärlden

Det finns allmänna utvecklingstendenser som påverkar biblioteksverksamheten: människors nya livsstilar och förändrade beteenden vid informationssökning, fler virtuella kommunikationsplattformar och nya möjligheter att hämta och lagra information. I det sammanhanget har biblioteken en funktion i dagens samhälle. Samtidigt som nya virtuella mötesplatser växer fram kvarstår människors behov av att få mötas även i den fysiska verkligheten. De satsningar som gjorts på Kulturhuset och Brohuset som demokratiska möteplatser och kulturella arenor där biblioteken utgör basen, syftar till att fortsätta utveckla en efterfrågad, angelägen och attraktiv verksamhet för alla åldrar.

Befolkningsökningen i kommunen är alltjämt hög och Upplands-Bro är en expansiv kommun (se uppdaterad statistik på www.upplands-bro.se). Därför är det viktigt att medborgarnas tillgång till kultur och folkbibliotekstjänster ingår i kommunens övergripande planering för nya bostadsområden, skolor, omsorg och annan infrastruktur.

3. Ansvar och styrning

Biblioteksplanen för Upplands-Bro kommun är ett politiskt styrdokument. Den utgår från individens behov av biblioteksverksamhet. Den övergripande visionen om *kommunen som ger plats* ska prägla all biblioteksverksamhet. Ledorden *nyfikenhet, omtanke* och *liv* ska genomsyra hela verksamheten.

Kommunen

Kultur- och fritidsnämnden har enligt Kommunfullmäktige ansvar för mål, finansiering, information och uppföljning av biblioteksverksamheten i enlighet med bibliotekslagen. Skollagen anger att grundskolor och gymnasieskolor ska ha tillgång till skolbibliotek och där ligger ansvaret på Utbildningsnämnden.

Upplands-Bro kommun eftersträvar också engagerade och aktiva medborgare som vill påverka biblioteken att utveckla sina tjänster. Användarnas samspel med bibliotekspersonalen är avgörande för bibliotekens utveckling.

Regionalt

Det är av stor vikt att Upplands-Bro samarbetar med övriga aktörer i länet för att uppnå en regional utveckling av kulturlivet. I detta sammanhang är den regionala biblioteksplanen för Stockholms län av stor betydelse. Ett regionalt samarbete inom biblioteksverksamheten ger goda förutsättningar för bättre service till medborgarna, effektivare resursutnyttjande, snabbare teknikutveckling och en höjd kompetensnivå.

Nationellt

De nationella kulturpolitiska målen som beslutades i riksdagen år 2009 är följande:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Internationellt

En viktig utgångspunkt för folkbibliotekens verksamhet är Unesco:s folkbiblioteksmanifest som antogs år 1994. Där sägs bl.a. att ”Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas eget deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap och, tankar, kultur och information.”

Ytterligare en viktig aspekt för folkbibliotekens verksamhet är EU:s åtta nyckelkompetenser för ett livslångt lärande. Kompetenser definieras här som en kombination av kunskaper, färdigheter och attityder som är anpassade till det aktuella området. Nyckelkompetens är den kompetens som alla individer behöver för personlig utveckling, aktivt medborgarskap, social integration och sysselsättning. Denna referensram omfattar följande nyckelkompetenser:

- Kommunikation på modersmålet
- Kommunikation på främmande språk
- Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens
- Digital kompetens
- Lära att lära
- Social och medborgerlig kompetens
- Initiativförmåga och företaganda
- Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer

Alla nyckelkompetenserna anses lika viktiga, eftersom var och en av dem kan bidra till ett framgångsrikt liv i ett kunskapssamhälle.

4. Mål och vision

Utgångspunkten för biblioteksplanen är kommunens vision *Upplands-Bro – kommunen som ger plats* och nio kommunövergripande mål där nedanstående är de mest relevanta:

- En kommun för alla
- En grön kommun i utveckling
- En kommun som växer
- Ett växande kultur- och fritidsutbud
- En kommun med god ekonomi och uppföljning
- En attraktiv arbetsgivare
- Vi lyfter skolan

Kultur- och fritidsnämnden har utifrån dessa formulerat följande mål som är relevanta för biblioteksverksamheten. Kultur- och fritidsnämnden ska:

- erbjuda ändamålsenliga och tillgängliga ytor inom sitt område
- ställa miljökrav vid upphandlingar och vid nyinvesteringar i fastigheter inom nämndens område
- delta i planprocesser så att nämndens kompetens tas tillvara
- erbjuda ett efterfrågat kultur- och fritidsutbud av hög kvalitet
- verka för jämställdhet inom sitt område
- möjliggöra spontanaktiviteter
- skapa bra förutsättningar för föreningslivet
- verka för inspirerande miljöer
- verka för att personalen trivs

4.1 Folkbiblioteket – uppdrag

I Upplands-Bro kommun finns två enheter, lokaliserat dels i Bro, dels i Kungsängen. Biblioteket har också ett uppdragsavtal med Försvarmakten om drift av biblioteket på Livgardets regemente. Dessutom finns det biblioteksservice i Tibble läshörna genom ett driftsavtal med pensionärsföreningar.

Folkbibliotekens nationella uppdrag finns beskrivet i bibliotekslagen:

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

I bibliotekslagen står också att alla folkbibliotek ska medverka till att skapa ett intresse för kultur och ge möjlighet till kulturella upplevelser. Det ska vara en attraktiv mötesplats för alla och utgöra ett aktivt stöd i det livslånga lärandet. Verksamheten ska hålla god kvalitet och utvecklas i takt med det nya kunskaps- och IT-samhället. Folkbiblioteket ska också samarbeta med förskola och skola kring barns språk- och läsutveckling, erbjuda barn och ungdomar kulturupplevelser i den dagliga miljön, samt att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt personer med funktionsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska.

4.2 Folkbiblioteket – mission och strategier

Utifrån de nationella kulturpolitiska målen, bibliotekslagen och kommunens styrdokument har Upplands-Bro bibliotek formulerat följande mission:

Angeläget, lustfyllt och ditt

Angeläget: Biblioteket ska ge förutsättningar för ett livslångt lärande och individuell utveckling. Biblioteket ska bidra till digital jämlikhet och ge förutsättningar för fri åsiktsbildning. De ska medverka till att människor får god tillgång till information och förutsättningar för källkritiskt tänkande. Biblioteket ska ha riktade bibliotekstjänster till förskoleverksamhet och verksamheter inom omsorg för personer med funktionsnedsättning.

Lustfyllt: Biblioteket ska erbjuda medier och aktiviteter som speglar samtid och kulturarv. Verksamheten ska stimulera till läsande, språkutveckling, berättande och bildning. Biblioteken ska vara välkomnande och inspirerande miljöer där alla får ett gott och öppet bemötande. De ska också vara variationsrika arenor för konst och kultur som stimulerar till möten, idéer, debatt och samtal.

Ditt: Biblioteket ska erbjuda lättillgängliga bibliotekstjänster för alla, fysiskt och virtuellt, i takt med samtiden. Bibliotekets öppettider ska vara generösa utifrån användarnas behov. Utbudet och tjänsterna ska vara väl kända och användarna ska ha ett reellt inflytande över biblioteksverksamheten.

Utifrån detta har Upplands-Bro bibliotek följande strategiska inriktningar:

- **Insatser som stimulerar kunskapsutveckling och livslångt lärande**
 - Fortsätta satsningarna på verksamhet som syftar till att öka språk- och läsutveckling
 - Fortsätta satsningarna på läs- och skrivinspirerande verksamhet
 - Fortsätta satsa på flera sorters medier och på flera olika språk
 - Prioritera barn och unga
- **Fortsatt utveckling av biblioteket som mötesplats och kulturell arena**
 - Kommunens kulturella arenor ska fortsätta att utvecklas som inbjudande platser för möten mellan människor, det bekanta och det okända, mellan det fysiska och det virtuella, mellan dåtid, samtid och framtid
 - Biblioteken ska fortsätta utvecklas som neutrala demokratiska rum som vidgar världen och möjliggör möten mellan olika kulturer
 - Bibliotekslokalerna ska utformas så att de blir attraktiva och tillgängliga, utrymme ska finnas för gemenskap, enskildhet och kommunikation
- **Utvecklad samverkan**
 - Fortsätta att utveckla samverkan med förskola/skola, skolbiblioteken och föreningslivet
 - Fortsätta satsningarna på medier anpassade för personer med funktionsnedsättning
 - Fortsätta utveckla den uppsökande verksamheten

4.3 Skolbiblioteket – uppdrag

I kommunen finns idag totalt 27 förskolor, 13 grundskolor, en gymnasieskola och en vuxenutbildningsenhet. Dessutom finns sex verksamheter som drivs som pedagogisk omsorg i olika delar av kommunen, samt två öppna förskolor. Enskilda huvudmän bedriver både förskole- och skolverksamheter.

I skollagens 2 kap. 35-36 §§ (2010:800) anges att elever ska ha tillgång till skolbibliotek. I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek, men i förarbetena till lagen förklaras att man vanligtvis brukar avse ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.”

Skolinspektionen har förtydligat att skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Det ska vara möjligt för eleverna att kontinuerligt kunna använda biblioteket som en del av undervisningen.

Av läroplanen för förskoleklassen, grundskolan samt fritidshemmet framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans arbetsmiljö. Den ska ”utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel.” (Lgr 11, kap 2.8). Motsvarande bestämmelser finns även för övriga obligatoriska skolformer.

Enligt läroplanen för gymnasieskolan har rektor ett särskilt ansvar för att ”utbildningen utformas så att eleverna, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel.” (SKOLFS 2011, kap 2.6)

I gymnasieskolans läroplan finns även ett mål om skolans ansvar att se till att varje elev ”kan använda bok- och bibliotekskunskap och modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.” (SKOLFS 2011:144, kap. 2.1).

4.4 Skolbiblioteket – vision och strategier

Visionen för skolbibliotekets verksamhet är att

Skolbiblioteket ska vara en pedagogisk resurs som inspirerar och ger stöd till eleverna i deras språk-, läs-och kunskapsutveckling.

- **Insatser som stimulerar kunskapsutveckling och livslångt lärande**
 - Skolbiblioteken ska vara en del av skolans pedagogiska arbete
 - Skolbiblioteken ska medverka till att utveckla elevernas och lärarnas informationskompetens
 - Skolbiblioteken ska inspirera till läsning och stimulera elevernas kunskapsutveckling
 - Lokalerna ska vara tillgängliga och användbara utifrån elevernas och undervisningens behov
 - Skolbiblioteken ska i nära samarbete med lärarna arbeta för att eleverna når sina mål
 - Samverkan mellan skolbiblioteken och folkbiblioteken ska fortgå
- **Insatser för prioriterade grupper**
 - Skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning
 - Skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska

Vid planering av nya skolor eller vid om-och tillbyggnad av befintliga skolbyggnader ska behovet av skolbibliotek särskilt uppmärksammas.